

DOI: 10.5281/zenodo.2578967

UDC Classification: 336.27

JEL Classification: G210, O016, E440

THE INFLUENCE OF THE BANKING CREDIT MARKET ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

ВПЛИВ РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Ihor I. Rekunenko, Doctor of Economics, Professor
Sumy State University, Sumy, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1558-629X
Email: i.rekunenko@uabs.sumdu.edu.ua

Anna O. Moskalenko
Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-0699-0696
Email: a.a.moskalenko@gmail.com
Recieved 03.12.2018

Рекуненко І.І., Москаленко А.О. Вплив ринку банківського кредитування на економічний розвиток країни. Оглядова стаття.

Статтю присвячено дослідженням взаємозв'язків між вітчизняним ринком банківського кредитування та економічним розвитком країни. В роботі розглянуто та проаналізовано динаміку основних показників банківської діяльності в Україні та оцінено вплив обсягів залучених комерційними банками депозитів на ВВП, а також обсягів наданих вітчизняними банками кредитів на ВВП країни, шляхом проведення кореляційно-регресивного аналізу, котрий дозволяє виміряти взаємозв'язки між обраними факторами. З'ясовано рівень впливу ринку банківського кредитування на обсяг ВВП таких країн світу, як: Казахстан, Сполучені Штати Америки та Німеччина. Виявлено проблеми у контексті даного питання та запропоновано рекомендації щодо удосконалення кредитного процесу в Україні, що сприятиме розвитку вітчизняної економіки. У підсумку зазначено, що ефективне функціонування кредитної системи може акумулювати велику частину вільних заощаджень населення та в подальшому перерозподілити їх в межах економіки та забезпечувати її перспективні галузі необхідними кредитними ресурсами.

Ключові слова: ринок банківського кредитування, ВВП, кореляційно-регресійний аналіз, економічний розвиток

Rekunenko I.I., Moskalenko A.O. The influence of the banking credit market on economic development of the country. Review article.

The article is devoted to research of interrelations between the domestic market of bank lending and economic development of the country. In this work, the dynamics of the main indicators of banking activity in Ukraine was considered and analyzed, and the influence of the amounts of deposits attracted by commercial banks on GDP, as well as the amounts of loans granted by domestic banks to the country's on GDP, was assessed through correlation-regression analysis, which allows measuring the relationships between the selected factors. The level of influence of the bank lending market on the amount of GDP of such countries as Kazakhstan, the United States of America and Germany is determined. Problems have been identified in the context of this issue and recommendations for improving the credit process in Ukraine are proposed, which will contribute to the development of the domestic economy. As a result, it is stated that the effective functioning of the credit system can accumulate a large part of the free savings of the population and further redistribute them within the economy and provide its promising industries with the necessary credit resources.

Keywords: bank lending market, GDP, correlation-regressive analysis, economic development

Банківська система є однією з найголовніших ланок фінансової системи України, від ефективності та стабільності функціонування якої залежить рівень розвитку економіки країни. На сьогоднішній день банки працюють в умовах підвищеної ризикованості, через негативні процеси в економіці країни, воєнні дії на сході України та банківську кризу 2013 – 2014 рр., що значно послабили банківську систему, до існуючих проблем в банківській системі додалися нові, які тільки погіршили становище вітчизняних банків. Банківська криза сприяла істотним змінам в банківській системі України та в діяльності банків зокрема: за періодом активного розширення діяльності і нарощування обсягів кредитних портфелів настав час практично припинення кредитування. Саме тому виникає необхідність аналізу впливу ринку банківського кредитування на економічний розвиток країни, з'ясування проблем, котрі існують в контексті даного питання та пошук можливостей їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методологічним та практичним аспектам розвитку вітчизняного ринку кредитування присвячена велика кількість досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них варто виділити: Л.М. Рябініна, В. С. Стельмаха, В. І. Міщенко, А.І. Щетиніна, І. Ф. Прокопенка, В.Я. Вовка, А.М. Мороза, Ю.В. Арбузова, О.Д. Вовчак, М. І. Савлука, А. О. Єпіфанова та інших. У своїх роботах вчені розглядають економічну роль та місце банківського кредиту в економіці країни. Проте, деякі

питання потребують подальшого розгляду, зокрема взаємозв'язок та вплив ринку банківського кредитування на економічний розвиток країни.

Метою статті є визначення впливу та ролі ринку банківського кредитування у функціонуванні економіки, виявлення існуючих проблем та пошук шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження

На сучасному етапі розвитку економічних відносин роль банків є суттєвою та постійно зростає. На сьогодні, банки виступають не лише фінансовими посередниками, але й ключовим суб'єктами діяльності економіки, що пов'язано з функціями, котрі на них покладено.

Значимо, що найбільш важливі завдання банків (економічна функція) полягають у:

- наданні можливостей для необхідного фінансування промислових підприємств, державних бюджетів і приватних господарств;
- наданні можливостей для вкладання грошових коштів з метою нагромадження заощаджень;
- забезпеченні безперервного грошового обігу і обігу капіталу [1].

Реалізуючи свої функції банки здійснюють значний вплив на економічний стан країни, вони тим чи іншим чином впливають на основні мікро- та макроекономічні показники.

Відомо, що одним із найважливіших макроекономічних показників, що характеризує розвиток економіки, є валовий внутрішній продукт (ВВП), що представляє собою сукупну вартість усього обсягу кінцевого виробництва товарів і послуг, вироблених за певний період, в основному за рік, в межах країни. Відповідно до мети дослідження, шляхом проведення кореляційно-регресивного аналізу, визначимо, як ринок банківського кредитування впливає на рівень ВВП країни.

Почнемо з аналізу динаміки та структури активів (табл. 1) і пасивів (табл. 2) банківської системи, виявимо найбільш питомі складові, котрі будемо використовувати для проведення дослідження.

Таблиця 1. Динаміка та структура активів банківської системи України за 2013-2017 рр.

Показник	2013		2014		2015		2016		2017	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Гроші та їх еквіваленти	149,5	11,7	147,6	11,2	154,1	12,3	169,5	13,3	82,2	6,1
Кошти в інших банках	33,4	2,6	21,5	1,6	65,4	5,2	63,5	5,0	118,1	8,7
Кредити та заборгованість клієнтів	799,2	62,6	873,6	66,3	714,0	57,0	566,5	44,4	561,3	41,6
у т.ч. кредити надані юридичним особам	654,2	81,8	727,8	83,3	616,4	86,3	479,4	84,6	469,3	83,6
у т.ч. кредити надані фізичним особам	145,1	18,2	145,8	16,7	97,6	13,7	87,1	15,4	92,1	16,4
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	16,7	1,3	162,5	12,3	164,2	13,1	271,6	21,3	377,5	28,0
Інші активи	278,7	21,8	111,5	8,5	154,9	12,4	203,6	16,0	211,3	15,6
Усього активів	1277,5	100,0	1316,7	100,0	1252,6	100,0	1274,7	100,0	1350,4	100,0

Джерело: складено авторами за матеріалами [2]

Таблиця 2. Динаміка та структура пасивів банківської системи України за 2013-2017 рр.

Показник	2013		2014		2015		2016		2017	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Капітал	192,6	15,1	148,1	12,7	94,9	7,6	124,7	9,8	159,9	11,8
Зобов'язання	1084,9	84,9	1168,7	87,3	1157,7	92,4	1150,1	90,2	1190,6	88,2
з них: кошти банків	208,9	19,3	266,2	22,8	201,0	17,4	126,3	11,0	61,1	5,1
з них: боргові цінні папери, емітовані банками	12,7	1,2	3,4	0,3	13,4	1,2	5,4	0,5	0,2	0,0
з них: субординований борг	39,7	3,7	65,6	5,6	59,9	5,2	25,3	2,2	14,9	1,2
з них: інші зобов'язання	120,8	11,1	115,2	9,9	123,0	10,6	133,0	11,6	184,4	15,5
з них: кошти клієнтів	702,9	64,8	718,2	61,5	760,3	65,7	860,0	74,8	930,0	78,1
у т.ч. кошти юридичних осіб	261,0	37,1	295,5	41,1	360,5	47,4	424,2	49,3	427,5	46,0
у т.ч. кошти фізичних осіб	441,9	62,9	422,7	58,9	399,8	52,6	435,8	50,7	502,5	54,0
Усього пасивів	1277,5	100	1316,7	100,0	1252,6	100,0	1274,7	100,0	1350,4	100,0

Джерело: складено авторами за матеріалами [2]

Виходячи з вищенаведених даних зазначимо, що загальний обсяг активів банківської системи України за останні 5 років зріс на 72,9 млрд. грн., що відбулося, переважно, за рахунок зростання обсягів вкладень банків у цінні папери до 337,5 млрд. грн. у 2017 р., що майже у 23 рази більше ніж їх обсяг у 2013 р. – 16,7 млрд. грн.. Частка вкладень у цінні папери за аналізований період зросла з 1,3% у 2013 р. до 28,0% у 2017 р.

Проаналізувавши структуру активів банківської системи зазначимо, що левову частку в ній займають кредити та заборгованість клієнтів, оскільки саме кредитування приносить банку найбільші прибутки, проте, не варто забувати, що дана операція є і найбільш ризиковою для банківських установ. На фоні останніх подій в економіці країни, з метою уникнення ризику неповернення кредиту, зважаючи на наслідки кризи 2013-2014 рр., банки скоротили обсяги кредитування, практично перестали надавати кредити на інвестиційні потреби, так у 2013 р. обсяг наданих кредитів та заборгованості клієнтів становив 799,2 млрд. грн. (62,6% активів), а у 2017 р. дорівнював 561,3 млрд. грн. (41,6% активів). Відмітимо, що основними позичальниками вітчизняних банків протягом досліджуваного періоду виступають юридичні особи (близько 85% кредитного портфеля банківської системи).

Аналізуючи вищенаведені дані зазначимо, що загальний обсяг пасивів банківської системи за останні 5 років збільшився з 1277,5 млрд. грн. у 2013 р. до 1350,4 млрд. грн. у 2017 р. У структурі пасивів, зобов'язання банків становлять близько 85%-90% протягом аналізованого періоду та їх обсяг поступово зростає, і це означає, що основними ресурсами вітчизняних банків є кошти, залучені у вигляді депозитів та кредитів.

Зазначимо, що у структурі зобов'язань банківської системи найвагомішу частку займають кошти залучені від клієнтів, обсяг яких зростає протягом усього періоду, так у 2017 р. їх розмір становив 930,0 млрд. грн., що на 227,1 млрд. грн. більше ніж обсяг у 2013 р. – 702,9 млрд. грн., а їх частка у структурі протягом останніх 5 років зростає з 64,8% до 78,1%, що свідчить з одного боку – про поступове відновлення довіри до банківських установ зі сторони населення, а з іншого – про відсутність альтернативних джерел інвестування коштів. Відмітимо, що починаючи з 2015 р. частки вкладів фізичних та юридичних осіб є практично однаковими (близько 50 %).

В результаті проведеного аналізу виявлено, що найбільше місце у структурі активів та пасивів банківської системи займають кредити та заборгованість клієнтів і залучені депозити відповідно, а тому, показниками діяльності банку, для проведення аналізу, обираємо обсяги наданих банками кредитів та обсяги коштів, залучених від клієнтів у грошовому виразі.

Доцільним вважаємо проводити аналіз у доларах США, щоб порівнюючи отримані результати з показниками інших країн, можна було зробити адекватні висновки.

Отже, дослідимо зв'язок між ВВП України та обсягами наданих вітчизняними банками кредитів і між ВВП та обсягами залучених депозитів. Розрахунки будемо здійснювати на основі статистичних даних наведених у табл. 3.

Таблиця 3. Показники ВВП, обсяги наданих банками кредитів та залучених депозитів в Україні за 2013-2017 роки, млрд. дол. США

Рік	Кредити	Депозити	ВВП
2013	99,99	87,94	183,31
2014	73,49	60,42	133,50
2015	32,68	34,80	91,03
2016	21,71	33,46	93,27
2017	21,10	34,95	112,15

Джерело: складено авторами за матеріалами [2]

Побудуємо модель парної лінійної регресії, за допомогою якої дослідимо залежність у – обсяг ВВП (млрд. дол. США) від х – обсяг наданих кредитів/обсяг залучених депозитів (млрд. дол. США). Для проведення дослідження будемо використовувати наступне лінійне рівняння, тому що, воно найбільш точно описує залежність між обраними показниками:

$$y=a+b \cdot x \quad (1)$$

За допомогою Excel, на основі даних таблиці 3, було знайдено параметри а і b рівняння лінійної регресії. Рівняння для виявлення взаємозв'язку між ВВП та обсягами наданих кредитів набуває наступного вигляду:

$$y=73,03+0,997 \cdot x \quad (2)$$

Отримане рівняння свідчить про те, що збільшення обсягів наданих кредитів на 1 млрд. дол. США призводить до збільшення обсягів ВВП країни на 0,997 млрд. дол. США.

Після того, як визначені невідомі параметри регресійної моделі спробуємо оцінити щільність зв'язку між залежною величиною – обсягами ВВП і незалежною – обсягами кредитів. Щільність зв'язку між ознаками вимірюється за допомогою коефіцієнта кореляції (r).

Провівши розрахунки отримали $r=0,93$. Значення коефіцієнта свідчить про дуже високий прямий зв'язок між обсягами наданих кредитів та обсягами ВВП в Україні.

Поряд з коефіцієнтом кореляції використовується коефіцієнт детермінації (r^2), за допомогою якого також вимірюється щільність зв'язку між показниками та перевіряється адекватність (відповідність) побудованої регресійної моделі реальній дійсності.

Розрахувавши, отримали, що коефіцієнт детермінації дорівнює 0,86 і означає те, що варіація ВВП на 86 % визначається варіацією обсягів кредитів наданих банками, інакше кажучи, в 86% випадках зміни обсягів наданих кредитів призводять до зміни ВВП.

Наступним кроком досліджуємо залежність між обсягами ВВП та обсягами залучених банками депозитів аналогічним способом. Провівши розрахунки отримуємо наступне рівняння регресії:

$$y=44,51+1,55 \cdot x \quad (3)$$

Отримане рівняння означає, що зі зростанням обсягів наданих депозитів на 1 млрд. дол. США ВВП в середньому збільшується на 1,55 млрд. дол. США.

Коефіцієнт кореляції r набуває значення 0,98 і свідчить про досить високий прямий зв'язок між ВВП та обсягами залучених банками депозитів.

Це пов'язано з тим, що залучаючи кошти, банки розширюють власну ресурсну базу, тим самим створюючи умови для збільшення обсягів проведення активних операцій.

Отриманий коефіцієнт детермінації $r^2 = 0,95$ і свідчить про те, що зміна обсягів ВВП на 95% пояснюється зміною обсягів депозитів залучених комерційними банками.

У ході аналізу виявили наявність щільного зв'язку між обраними показниками та з'ясували який саме зв'язок існує між депозитними операціями, кредитними операціями банків та обсягами ВВП.

Наступним кроком охарактеризуємо вплив банківської діяльності на економічний розвиток країни за допомогою показників банківської системи виражених через ВВП (табл. 4).

Таблиця 4. Показники банківської системи України за 2013-2017 роки виражені через ВВП

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяг ВВП, млрд. дол. США	183,31	133,50	91,03	93,27	112,15
Обсяг кредитів, млрд. дол. США	99,99	73,49	32,68	21,71	21,10
Відношення кредитів до ВВП, %	54,55	55,05	35,90	23,28	18,81
Залучені депозити, млрд. дол. США	87,94	60,42	34,80	33,46	34,95
Відношення депозитів до ВВП, %	47,97	45,26	38,23	35,87	31,16

Джерело: складено авторами за матеріалами [2-3]

Загалом дані таблиці 4 свідчать про негативні тенденції як у банківській системі так і в економіці України – відслідковується зниження рівня показників діяльності банківської системи до ВВП. Слід зауважити, що обсяг ВВП за останні 5 років зменшився в 1,63 рази, обсяг залучених депозитів в 2,5 рази, а обсяг виданих кредитів зменшився практично в 5 разів.

Виявивши щільні зв'язки між обсягами наданих банками кредитів та ВВП і між обсягами залучених кредитів та ВВП в Україні, перевіримо, як пов'язані ці показники в інших країнах світу. Для порівняння обираємо пострадянську країну – Казахстан та дві країни з «Великої сімки» – США та Німеччину. Дослідження будемо проводити, також, за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

На основі даних таблиці 5 з'ясуємо, чи впливають обсяги наданих кредитів та залучених депозитів банками Казахстану на ВВП цієї країни.

Таблиця 5. Показники ВВП, обсягів наданих комерційними банками кредитів та залучених депозитів в Казахстані за 2013-2017 роки, млрд. дол. США

Рік	Кредити	Депозити	ВВП
2013	87,74	64,72	236,63
2014	79,16	63,35	204,67
2015	70,15	70,38	184,39
2016	45,33	50,47	137,28
2017	41,69	51,17	159,41

Джерело: складено авторами за матеріалами [3-4]

На основі вищенаведених даних, за допомогою Excel, знаходимо параметри a і b рівняння лінійної регресії та отримуємо наступне рівняння для обсягів наданих кредитів та ВВП:

$$y=68,95+1,78 \cdot x \quad (4)$$

Отримане рівняння свідчить про те, що зміна обсягів наданих кредитів на 1 млрд. дол. США призводить до збільшення обсягів ВВП на 1,78 млрд. дол. США.

Значення коефіцієнта кореляції $r = 0,94$, а розрахований коефіцієнт детермінації $r^2 = 0,89$, що свідчить про наявність щільного зв'язку між обсягами наданих кредитів та обсягами ВВП у Казахстані.

Щодо рівняння регресії відносно залучених депозитів і ВВП, то воно набуває наступного вигляду:

$$y = -6,01 + 3,17 \cdot x \quad (5)$$

Рівняння показує те, що зростання обсягів залучених депозитів на 1 млрд. дол. США призводить до збільшення обсягів ВВП на 3,17 млрд. дол. США.

Коефіцієнт кореляції свідчить про доволі тісний зв'язок між показниками, бо його значення дорівнює 0,72, а коефіцієнт детермінації дозволяє зробити висновок, що в 52% випадках зміни обсягів залучених депозитів призводять до зміни ВВП.

Провівши аналіз можна стверджувати, що зв'язок між обраними показниками існує.

Аналогічно з'ясуємо чи впливають обсяги залучених депозитів та наданих кредитів на ВВП Німеччини. Розрахунки будемо здійснювати на основі наступних статистичних даних (табл. 6).

Таблиця 6. Показники ВВП, обсягів наданих комерційними банками кредитів та залучених депозитів у Німеччині за 2013-2017 роки, млрд. дол. США

Рік	Кредити	Депозити	ВВП
2013	3126,20	3445,30	3753,31
2014	3162,84	3504,46	3889,22
2015	2705,07	3055,01	3374,33
2016	2778,74	3182,82	3477,93
2017	2942,65	3404,49	3679,09

Джерело: складено авторами за матеріалами [3-5]

Побудувавши рівняння відносно наданих кредитів та обсягів ВВП отримали:

$$y = 693,77 + 0,999 \cdot x \quad (6)$$

Таке рівняння найбільш точно описує залежність між обраними показниками, оскільки кореляційний коефіцієнт дорівнює 0,98 і вказує на щільний зв'язок між факторами, а коефіцієнт детермінації дає можливість сказати, що варіація ВВП лише на 95% визначається варіацією обсягів кредитів наданих банками та лише на 5% – впливом неврахованих факторів.

Залежність між залученими депозитами та обсягами ВВП можна описати побудувавши аналогічне рівняння:

$$y = 85,02 + 1,07 \cdot x \quad (7)$$

Кореляційний коефіцієнт свідчить про дуже тісний прямий зв'язок між обраними показниками ($r = 0,98$). В свою чергу $r^2 = 0,96$, що дозволяє сказати, що в 96 % випадках зміни обсягів залучених депозитів призводять до зміни ВВП.

Підсумуємо: у Німеччині існує дуже тісний зв'язок між показниками.

Наступним кроком з'ясуємо чи впливають обсяги наданих кредитів та залучених депозитів комерційними банками на ВВП в одній з найрозвинутіших країн світу – США. Для розрахунків скористаємося даними наведеними в табл. 7.

Таблиця 7. Показники ВВП, обсягів наданих комерційними банками кредитів та залучених депозитів у США за 2013-2017 роки, млрд. дол. США

Рік	Кредити	Депозити	ВВП
2013	10079,7	9765,1	16691,5
2014	10844,6	10436,0	17427,6
2015	11688,8	10911,1	18120,7
2016	12464,9	11441,7	18624,5
2017	12550,9	11965,2	19390,6

Джерело: складено авторами за матеріалами [3-6]

Отримане рівняння залежності обсягів ВВП від наданих кредитів:

$$y = 7037,73 + 0,96 \cdot x \quad (8)$$

Отже, при збільшенні обсягів наданих кредитів на 1 млрд. дол. США ВВП збільшується на 0,96 млрд. дол. США.

На дуже тісний зв'язок між показниками вказує значення коефіцієнта $r = 0,97$, а $r^2 = 0,94$ свідчить про те, що зміна ВВП на 94% пояснюється зміною обсягів кредитів наданих комерційними банками, та лише на 6 % впливом інших факторів.

Щодо рівняння регресії відносно залучених депозитів і ВВП, то воно набуває наступного вигляду:

$$y = 4769,95 + 1,22 \cdot x \quad (9)$$

Трактувати його значення можна наступним чином: збільшення залучених депозитних коштів призводить до збільшення в обсягах ВВП на 1,22 млрд. дол. США.

Зв'язок між параметрами дуже тісний, бо коефіцієнт кореляції дорівнює 0,99, а також, в 99% випадках зміни обсягів залучених депозитів призводять до зміни ВВП, про що свідчить значення коефіцієнту детермінації $r^2 = 0,99$.

Проведене дослідження, вкотре, підтвердило висунуту гіпотезу.

За результатами проведеного дослідження виявили, що депозитні та кредитні операції банку у всіх трьох країнах впливають на обсяги ВВП. Отже, можна охарактеризувати вплив банківської діяльності на економічний розвиток в цих країнах за допомогою показників банківської системи виражених через ВВП (табл. 8).

Таблиця 8. Показники банківської системи США, Німеччини та Казахстану за 2014-2016 роки виражені через ВВП

Країна	Рік	Відношення кредитів до ВВП, %	Відношення депозитів до ВВП, %
США	2013	60,4	58,5
	2014	62,2	59,9
	2015	64,5	60,2
	2016	66,9	61,4
	2017	64,7	61,7
Німеччина	2013	83,3	91,8
	2014	81,3	90,1
	2015	80,2	90,5
	2016	79,9	91,5
	2017	80,0	92,5
Казахстан	2013	37,1	27,3
	2014	38,7	30,9
	2015	38,0	38,2
	2016	33,0	36,8
	2017	26,2	32,1

Джерело: складено авторами за матеріалами [3-6]

Виходячи з отриманих даних, слід зазначити наступне: у банківських системах США та Німеччини показники діяльності банків по відношенню до ВВП за аналізований період є практично не змінними та досить високими, це свідчить про позитивні тенденції, по-перше, у банківській системі країн, так і про економічне зростання цих країн в цілому, а у Казахстані спостерігається тенденція до зниження показників наданих кредитів та залучених депозитів відносно ВВП, що не є позитивним показником.

Регресивний аналіз виявлення зв'язків обсягів наданих кредитів з ВВП та обсягів залучених депозитів з ВВП країни показав, що між цими показниками, у всіх досліджуваних країнах, існує прямий та щільний зв'язок.

В одних з найрозвинутіших країн світу – США та Німеччині обсяги наданих кредитів і обсяги залучених депозитів однаково сильно і прямо впливають на ВВП країни, тобто при збільшенні даних показників ВВП країн зростає. Це можна пояснити тим, що кредити надаються банками на розширення або створення нового бізнесу, на розвиток інформаційних технологій, загалом, вони направлені на інвестування економіки, що у кінцевому результаті позитивно впливає на розвиток реального сектору економіки, а відповідно і на обсяг ВВП. Такий результат щодо впливу залучених депозитів можна пояснити тим, що фізичні та юридичні особи вищезазначених країн залучаючи кошти до банків, збільшують його ресурсну базу, тим самим, створюючи нові можливості для надання більшого обсягу кредитів.

Зазначимо, що у пострадянських країнах – Україні та Казахстані, відповідно до впливу обсягів наданих кредитів на ВВП країни, спостерігається аналогічна ситуація, як і в вищезазначених розвинутих країнах – прямий та сильний зв'язок. Але, звертаючи увагу на показники банківських кредитів виражених через ВВП, котрі протягом досліджуваного періоду зменшуються в обох країнах. Необхідно звернути увагу на те, що у даних країнах темпи кредитування падають, що негативним чином впливає, як на банківський сектор, так і на економічний розвиток країн загалом. Зазначимо, що починаючи з 2014 року в Україні курс долара США по відношенню до гривні значно виріс, що призвело до погіршення фінансового стану позичальників, неможливості розраховуватися за кредитами, в наслідок чого стрімко почали зростати обсяги простроченої та проблемної заборгованості. Прагнучи

недопущення подальшого росту кількості проблемних кредитів, банки скоротили обсяги кредитування практично припинивши надавати кредити на інвестиційні потреби, спрямовуючи кошти на споживче кредитування, що призвело до нестачі грошових коштів у юридичних осіб для купівлі ресурсів, щоб забезпечити безперервне функціонування виробництва. Кредитування лише кінцевого споживання спричинило застій у промисловому, будівному секторі та інших секторах економіки, про що свідчить зменшення обсягу ВВП України починаючи з 2014 р.

Що стосується впливу обсягів залучених депозитів на обсяги ВВП, то ситуація США та Німеччини притаманна і Україні, і Казахстану – прямий і тісний зв'язок. У цих пострадянських країнах така залежність пояснюється тим, що головним джерелом банківських ресурсів є, саме, залучені кошти.

Підвищення соціально-економічного становища країни та досягнення позитивної динаміки росту ВВП потребує стабільної, надійної, конкурентоспроможної та ефективно діючої банківської системи, котра буде знатна повною мірою забезпечити потреби усіх суб'єктів банківськими послугами. Загалом, банківська система представляє собою систему концентрації великого обсягу капіталу з подальшим інвестуванням пріоритетних проєктів, вирішення проблем розвитку економіки. Проте, на сьогодні банківський сектор України не виконує свою функцію в повній мірі, його розвиток значно відстає, що обмежує участь банківських установ в соціально-економічному розвитку країни.

На сучасному етапі, рівень кредитування економіки українськими банками у порівнянні із вкладеннями закордонних банків розвинутих країн в економіку є мізерним та недостатнім для фінансування розвитку бізнесу, підприємницької діяльності, інформаційних технологій та інших галузей. Так, відношення кредитів до ВВП в Україні – 18,8%, при цьому довгострокові кредити мають не стільки інвестиційну, скільки споживчу спрямованість, у той час як у деяких країнах (США та Німеччина), відношення обсягів кредитування до ВВП досягають рівня 65% – 80% і мають інвестиційну спрямованість, тим самим сприяють розвитку економіки.

Виходячи з вищевказаного зазначимо, що пріоритетним напрямом для вітчизняних банків повинен стати пошук шляхів підвищення ефективності трансформації заощаджень населення в інвестиційний капітал в економіку країни. Ефективна реалізація кредитної системи може акумулювати велику частину вільних заощаджень українського населення та в подальшому перерозподілити їх в межах економіки, забезпечувати її перспективні галузі необхідними кредитними ресурсами, створювати достатні за обсягом довгострокові кредитні ресурси та здійснювати кредитування, що у підсумку буде сприяти як ефективному розвитку банківського сектора, так і зростанню економіки країни загалом.

Висновки

Узагальнення проведеного дослідження дозволяє зробити висновок, що ефективне функціонування ринкової економіки на сучасному етапі розвитку досить складно уявити без втручання банківських установ. Це пов'язано зі здатністю банків, насамперед, здійснювати інвестиційні та кредитні операції, спрямовувати заощадження до виробничих структур, тим самим сприяти розвитку реального сектору економіки та підвищенню рівня добробуту населення, і в підсумку, визначати ступінь економічного розвитку країни.

Зазначимо, що на сьогодні банківський сектор України не виконує свою функцію в повній мірі: рівень кредитування економіки вітчизняними банками є недостатнім, та навіть мізерним, у порівнянні з вкладеннями закордонних банків в економіку, про що свідчить зменшення обсягу ВВП України поряд зі зменшенням обсягів кредитування починаючи з 2014 р.

Пріоритетним напрямом для банків повинен стати пошук шляхів ефективного акумулювання заощаджень населення України, їх перерозподіл та забезпечення необхідними кредитними ресурсами перспективні галузі економіки.

Abstract

At the present stage of the development of economic relations, the role of banks is significant and is constantly increasing, due to the ability of banks, first of all, to transform the savings of the population into investment capital, which is further redistributed between sectors of the economy, which contributes to the economic growth of the country. The purpose of the article is to determine the influence of the banking lending market on the country's economic development.

In realizing their functions banks have a significant impact on the economic situation of the country. Having analyzed the dynamics and structure of assets and liabilities of the banking system of Ukraine, they found that the largest place in it occupy loans and arrears of customers and attracted deposits respectively.

To find out how the market for bank lending affects the country's economy and find out the place of banking institutions in economic development, a correlation-regressive analysis was conducted to identify the links between the volume of loans granted to GDP and the volume of deposits attracted to the country's GDP.

For comparison and obtaining a more accurate result, the analysis was carried out among four different countries: Ukraine, Germany, the United States of America, and Kazakhstan.

The analysis revealed that there is a direct and close link between the selected indicators in all the studied countries, and therefore it is safe to assert that the market of bank lending has a significant impact on the level of economic development of the country.

The generalization of the research leads to the conclusion that the effective functioning of a market economy at the present stage of development is difficult to imagine without the intervention of banking institutions. However, it was found that at the present stage, the level of lending to the economy by Ukrainian banks in comparison with investments of foreign banks of developed countries into the economy is scanty and insufficient to finance the development of business, entrepreneurship, information technology and other industries. Therefore, the priority direction for Ukrainian banks should be the search for ways to effectively accumulate savings, redistribute them and provide the necessary credit resources with promising sectors of the economy.

Список літератури:

1. Дудченко В.Ю. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України / В.Ю. Дудченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2014. – Вип. 40. – С. 99-109.
2. Показники діяльності банківської системи України [Електронний ресурс] / Національний банк України – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
3. GDP (current US\$) [Електронний ресурс] / The World Bank – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>.
4. Акша-кредит және банк статистикасы [Електронний ресурс] / Қазақстан Ұлттық Банкі – Режим доступу: <https://www.nationalbank.kz/?docid=146&shttps://www.bundesbank.de/dewitch=kazakh&switch=kazakh>.
5. Wichtige Aktiva und Passiva der Banken in Deutschland [Електронний ресурс] / Deutsche Bundesbank – Режим доступу: <https://www.bundesbank.de/de/statistiken/banken-und-andere-finanzielle-institute/banken/banken-739482>.
6. Assets and Liabilities of Commercial Banks in the United States [Електронний ресурс] / The Federal Reserve System – Режим доступу: <https://www.federalreserve.gov/releases/h8/current/default.htm>.

References:

1. Dudchenko, V.Yu. (2014). Stages of formation and modern problems of development of the banking system of Ukraine. Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy, 40, 99-109 [in Ukrainian].
2. Indicators of the banking system of Ukraine. Natsionalnyi bank Ukrainy. Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593 [in Ukrainian].
3. GDP (current US\$). The World Bank. Retrieved from: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> [in English].
4. Monetary and banking statistics. National Bank of Kazakhstan. Retrieved from: <https://www.nationalbank.kz/?docid=146&shttps://www.bundesbank.de/dewitch=kazakh&switch=kazakh> [in Kazakhstan].
5. Major assets and liabilities of banks in Germany. German Bundesbank. Retrieved from: <https://www.bundesbank.de/de/statistiken/banken-und-andere-finanzielle-institute/banken/banken-739482> [in German].
6. Assets and Liabilities of Commercial Banks in the United States. The Federal Reserve System. Retrieved from: <https://www.federalreserve.gov/releases/h8/current/default.htm> [in English].

Посилання на статтю:

Рекуненко І. І. Вплив ринку банківського кредитування на економічний розвиток країни / І. І. Рекуненко, А. О. Москаленко // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2018. – № 4 (6). – С. 53-60. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2018/No4/53.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2578967.

Reference a Journal Article:

Rekunen I. I. The influence of the banking credit market on economic development of the country / I. I. Rekunen, A. O. Moskalenko // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2018. – № 4 (6). – С. 53-60. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejopu/2018/No4/53.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2578967.

